
¹ Zie b.v. P. van Rooden, 'Nineteenth-century representations of missionary conversion and the transformation of western christianity', in: P. van der Veer (red.), *Conversion to Modernities: The Globalization of Christianity* (Londen, 1996), 65-88; enkele opstellen in diens *Religieuze regimes. Over godsdienst en maatschappij in Nederland 1570-1990* (Amsterdam, 1996); Th. Salemink, *De Afrikaanse mythe* (Kampen, 1997).

² Zie de behartenswaardige opmerkingen van Th. van den End en C.G.F. de Jong, 'Het belang van de zendingsarchieven. Enige beschouwingen over zendingsarchieven en hoe ze (niet) te gebruiken', in: J. de Bruijn e.a. (red.), 'Een lastige erfenis?', *Kerkelijke archieven van de twintigste eeuw. Lezingen gehouden te Woudschoten op 21 en 22 maart 1997* (Zoetermeer, 1998), p. 147-170

³ K. Steenbrink, 'Enkele tendensen in de recente missiegeschiedenis', *Trajecta* 4 (1995), 352-354.

uitgebreide structuur van ondersteunende organisaties. Dit complex heeft een grote hoeveelheid documentatie voortgebracht voor onderzoek naar uiteenlopende aspecten van de buiten-Europese geschiedenis. In de beeldvorming als gevolg van de botsing van culturen en in de beschrijving van het 'andere' wordt bovendien het 'eigene' in silhouet zichtbaar, versterkt door de dynamiek tussen de uitgezonden en de organisaties in het moederland. Deze kant van de zaak kan vanuit dezelfde bronnen weer een heel ander soort onderzoek stimuleren.¹

Het bronnenmateriaal over zending en missie biedt dat alles niet kant-en-klaar aan. Het is van belang zich bewust te blijven van de daarin opgesloten vooringenomenheden en vooroordelen: de archivalia en documentatie moet men kritisch benaderen.² Juist het openleggen van het materiaal over een zo breed mogelijk front, vanuit andere gezichtspunten en dwars door bestaande confessionele verschillen, kan de noodzakelijke bronnenkritiek vergemakkelijken. Dan wordt het ook eenvoudiger te voldoen aan de desiderata voor de missiegeschiedenis, die K. Steenbrink enkele jaren geleden formuleerde³ en die op de zendingsgeschiedenis analoog van toepassing zijn. Niet de geschiedenis van de organisatie zou (zoals dat meestal gebeurt) centraal moeten staan en daarmee de blik vanuit die organisatie, maar het onderzoek naar de interactie tussen religies en culturen. Missiegeschiedenis zou volgens Steenbrink dan ook minder van de missionerenden moeten uitgaan en niet geïsoleerd moeten worden van de geschiedenis en cultuur van de gemissioneerde gebieden. Als een wenselijk onderzoeksthema wijst hij onder meer op de expansie van en botsing tussen christendom en Islam. Voorts pleit hij voor een algemene (dus niet aan een bepaalde christelijke denominatie gekoppelde) benadering van afzonderlijke gebieden. Het werken volgens dergelijke uitgangspunten mogelijk te maken, is ook de opzet van het hier te bespreken repertorium.

Bronnen voor de geschiedenis van zending en missie: waarom een repertorium?

Hoe staat het met de toegankelijkheid van de bronnen voor de geschiedenis van zending en missie? Is een repertorium nodig? Hoe wordt het opgezet? Wat moet het opleveren? Dat zijn de vragen die we hierna in het kort proberen te beantwoorden. Het is duidelijk dat we te maken hebben met een groot onderzoeksterrein en een geweldig potentieel aan bronnenmateriaal en bijkomende documentatie. De zendingsactiviteiten vanuit Nederland ontwikkelden zich immers al vanaf het begin van de negentiende eeuw. De katholieke missie kwam later, tegen het einde van de negentiende eeuw, goed op gang. Beide kenden zij in de periode tussen ca.